

Høringsbrev 2019 - forslag til endringer i arbeidsmiljøforskriftene

Arbeidstilsynet 6. mai 2019

Innhold

Høringsbrev 2019 - forslag til endringer i arbeidsmiljøforskriftene.....	1
Innhold	2
1. Innledning.....	4
2. Bakgrunn for forslag til endringer	5
2.1. Arbeidsplassforskriften.....	5
2.1.1 Forslag om å tydeliggjøre kravet til nødbelysning i § 2-13 om nødbelysning.....	5
2.1.2 Forslag om å stille strengere krav til belysning/gjennomlysning av nødskilt i § 5-6 om plassering, belysning og fjerning av sikkerhetsskilt.....	6
2.1.3 Forslag om å oppheve skiltet «Område der eksplosiv atmosfære kan dannes» i arbeidsplassforskriften § 5-7 om sikkerhetsskilter som skal brukes.....	6
2.1.4 Forslag om å innta skilt for hjertestarter/AED i arbeidsplassforskriften § 5-7.....	7
2.2. Kjemisk område	7
Forskrift om utførelse av arbeid.....	7
2.2.1. Forslag om å endre definisjonen av biologiske faktorer i § 1-4 om definisjoner.....	7
2.2.2. Forslag om å endre § 4-5 bokstav a om opplæring i arbeid med asbest	8
2.2.3. Forslag om å oppheve § 4-8 om målinger av asbestfibre	9
2.2.4. forslag om å oppheve § 4-9 om tiltak ved overskridelse av grenseverdi for asbestfibre	10
2.2.5. Forslag om å oppheve § 4-10 Sikkerhetsskilt om arbeid med asbest	10
Forskrift om tiltaks- og grenseverdier	10
2.2.6. Forslag om å endre definisjonen av biologiske faktorer i § 1-7 Definisjoner – biologiske faktorer.....	10
2.2.7 Forslag om å endre tabell i vedlegg 1.....	11
2.3. Teknisk område	12
Forskrift om utførelse av arbeid.....	12
2.3.1. Forslag om å endre § 17-23 om at stige, som benyttes som atkomst til tak, avsats eller lignende, skal rage minst én meter over dette	12
2.3.2 Forslag om språklige endringer § 17-24.....	13
2.3.3 Forslag om strukturelle og språklige endringer i § 21-4 om forholdsregler mot ras	14
2.3.4 Forslag om krav til vern mot detonerende forsagere og fallende stein i § 27-14.....	14
Forskrift om administrative ordninger	16
2.3.5 Forslag om å flytte kravet om årlig kontroll fra forskrift om administrative ordninger § 7-3 til produsentforskriften kapittel 4	16

2.4. Landbruk.....	18
2.4.1. Forslag om å tydeliggjøre kravet om setebelte og påbud om bruk av setebelte i traktor i forskrift om utførelse av arbeid § 19-4 Farer ved velting	18
3. Forslag til endringer i arbeidsmiljøforskriftene.....	22
3.1. Arbeidsplassforskriften.....	22
3.2. Forskrift om utførelse av arbeid.....	22
3.3. Forskrift om tiltaks- og grenseverdier	24
3.4. Produsentforskriften	26
3.5. Forskrift om administrative ordninger	26

1. Innledning

Arbeidstilsynet fører tilsyn med og forvalter arbeidsmiljøforskriftene. Arbeidstilsynet har ansvar for å utvikle og oppdatere forskriftene, og vurderer kontinuerlig behov for endringer.

Arbeidsmiljøforskriftene består i dag av seks forskrifter:

- forskrift om organisering, ledelse og medvirkning av 6. desember 2011 nr. 1355,
- forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler (arbeidsplassforskriften) av 6. desember 2011 nr. 1356,
- forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid) av 6. desember 2011 nr. 1357,
- forskrift om tiltaksverdier og grenseverdier for fysiske og kjemiske faktorer i arbeidsmiljøet samt smitterisikogrupper for biologiske faktorer (forskrift om tiltaks- og grenseverdier) av 6. desember 2011 nr. 1358,
- forskrift om konstruksjon, utforming og fremstilling av arbeidsutstyr og kjemikalier (produsentforskriften) av 6. desember nr. 1359 og
- forskrift om administrative ordninger på arbeidsmiljølovens område (forskrift om administrative ordninger) av 6. desember 2011 nr. 1360

Endringer i arbeidsmiljøforskriftene skjer i tett samarbeid med partene i arbeidslivet. Arbeidstilsynet legger årlig frem planer for fremtidig regelverk og ferdig utredet endringer for partene i Regelverksforum. Forumet består av representanter fra myndighetene og hovedorganisasjonene. Dette høringsbrev med forslag til endringer ble behandlet i Regelverksforum i april 2019.

Forslagene

Arbeidstilsynet foreslår endringer i arbeidsplassforskriften, forskrift om utførelse av arbeid, forskrift om tiltaks- og grenseverdier, produsentforskriften og forskrift om administrative ordninger. Endringene vil presenteres etter tema og forskrift de hører inn under.

I arbeidsplassforskriften foreslås endringer som skal bidra til å tydeliggjøre forskriftens bestemmelser om nødbelysning og rømningsveier samt innta skilt for hjertestarter.

Innenfor kjemiområde foreslår vi blant annet å tydeliggjøre bestemmelsen om opplæring i arbeid med asbest og fjerne enkelte utdaterte bestemmelser. Endringene knyttet til asbest vil først og fremst få betydning for virksomheter som har eller ønsker å få tillatelse fra Arbeidstilsynet til å arbeide med asbest. Videre foreslås endringer for å implementere direktiv 2004/37/EU (kreftdirektivet). Forslagene skal beskytte arbeidstakere mot eksponering for kreftfremkallende stoffer ved at det settes bindende grenseverdier for flere stoffer.

På teknisk område foreslår vi endringer som skal bedre sikkerheten på arbeidsplasser og særlig for maskinførere. Forslaget fremmes som følge av flere alvorlige arbeidsulykker. Vi foreslår også endringer i sertifikatordningen for stiger, stillaser m.m. slik at det stilles samme krav uavhengig av om sertifikat er utstedt av norsk eller utenlandsk sertifiseringsorgan.

Innenfor landbruk ønsker Arbeidstilsynet å tydeliggjøre kravet om montering av fastspenningsinnretning i traktor og regulere et påbud om bruk av setebelte. Traktorulykker står for

ca. halvparten av alle dødsulykkene i landbruket. I situasjoner med velt, påkjøring og steiling vil setebelte kunne ha stor betydning for sikkerheten. Statens vegvesen har også gjennomført en undersøkelse i 2015 som viser at manglende bruk av sikkerhetsbelte har vært medvirkende til skadeomfanget i nesten 1/4 av dødsulykkene med traktor.

2. Bakgrunn for forslag til endringer

2.1. Arbeidsplassforskriften

2.1.1 Forslag om å tydeliggjøre kravet til nødbelysning i § 2-13 om nødbelysning

Arbeidstilsynet foreslår å innta «fluktveier» i bestemmelsens andre ledd. Hensikten med forslaget er å sikre at alle områder som kan tenkes å bli benyttet til å flykte fra arbeidsplassen i en faresituasjon, blir utstyrt med nødbelysning. Dette vil føre til økt sikkerhet for arbeidstakerne.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Gjeldende andre ledd stiller krav om at «rømningsveier og nødutganger» skal være utstyrt med nødbelysning til å dekke behovet i tilfelle svikt i den ordinære belysningen. Bestemmelsen gjennomfører Rådskonferansen 89/654/EØF vedlegg 1 nr. 4.7, som uttaler at «I tilfælde af strømafbrydelse skal flugtveje og nødudgange, hvortil der kræves belysning, være forsynet med tilstrækkelig nødbelysning.»

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Arbeidstilsynet har mottatt innspill på at ordlyden «rømningsveier og nødutganger» ikke er dekkende for områdene som befinner seg mellom arbeidsplasser (som er regulert i første ledd) og der rømningsveiene i en del tilfeller starter. Disse områdene blir omtalt og definert som «fluktveier». I TEK 17 § 11-11 fjerde ledd er det eksempelvis stilt krav om at «fluktvei fra oppholdssted til utgang fra en branncelle skal være oversiktlig og tilrettelagt for rask og effektiv rømning». Tilsvarende krav fantes i TEK 10 § 11-11 fjerde ledd. I TEK 17 § 11-12 tredje ledd er både fluktveier og rømningsveier omtalt sammen som «flukt- og rømningsveiene».

For å sikre at alle områder som kan tenkes å bli benyttet til å flykte fra arbeidsplassen i en faresituasjon blir utstyrt med nødbelysning, foreslår Arbeidstilsynet å tilføye «fluktveier» i annet ledd. En slik tilføyelse vil samtidig bidra til at bestemmelsen blir mer lik den danske direktivteksten, som stiller krav om nødbelysning i «fluktveje og nødutgange».

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Arbeidstilsynet antar at forslaget vil ha mindre økonomiske konsekvenser for de aktuelle virksomhetene. Arbeidstilsynet antar imidlertid at de fleste virksomheter allerede oppfyller kravet, og det vises i denne sammenheng til kravet til oversiktlig og tilrettelagt fluktvei i byggeteknisk forskrift.

Forslaget antas ikke å ha administrative konsekvenser.

2.1.2 Forslag om å stille strengere krav til belysning/gjennomlysning av nødskilt i § 5-6 om plassering, belysning og fjerning av sikkerhetsskilt

Arbeidstilsynet foreslår å stille strengere krav til belysning/gjennomlysning av nødskilt. Hensikten er å sikre at nødskiltene er godt synlige ved en nødsituasjon og dermed bidra til økt sikkerhet for arbeidstakerne.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Arbeidstilsynet har mottatt innspill om at det bør stilles krav om at nødskilt skal gjennomføres som belyste eller gjennomlyste skilt.

Bestemmelsens andre ledd stiller i dag et generelt krav om belysning av sikkerhetsskilt, dvs. for alle typer skilt som er nevnt i § 5-7. Bestemmelsen stiller krav om at «det skal brukes selvlysende farger, reflekterende materiale eller kunstig belysning der det naturlige lyset er dårlig». Vilkåret for at kravet skal gjelde er altså at den naturlige belysningen er dårlig.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Arbeidstilsynet mener det foreligger gode grunner for å stille strengere krav til belysningen av nødskilt enn andre sikkerhetsskilt. Nødskiltenes hovedfunksjon er å gi nødvendig informasjon i en nødsituasjon, der det er påregnelig at den alminnelige belysningen kan svikte. Det er derfor fornuftig at forskriften stiller strengere krav til at slike skilter skal ha en lyskilde som skal vedvare å lyse, selv om den øvrige belysningen svikter. Arbeidstilsynet foreslår derfor et krav om at nødskilt skal være opplyst/belyst eller gjennomlyst.

Arbeidstilsynet vil vurdere å henvise til NS-EN 1838 i kommentaren til bestemmelsen. Denne standarden gir anledning til å benytte både internt belyste eller eksternt belyste skilter for rømning.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Arbeidstilsynet antar at forslaget vil ha mindre økonomiske konsekvenser for de aktuelle virksomhetene. Arbeidstilsynet antar imidlertid at mange virksomheter allerede oppfyller kravet. Det vises i denne sammenheng til at også byggteknisk forskrift bestemmer at «Skilt, symbol og tekst som viser rømningsveier og sikkerhetsutstyr skal kunne leses og oppfattes under rømning når det er brann- eller røykutvikling», jf. TEK 17 § 11-11 sjettede ledd. Likelydende krav fantes også i TEK 10.

Forslaget antas ikke å innebære administrative konsekvenser.

2.1.3 Forslag om å oppheve skiltet «Område der eksplosiv atmosfære kan dannes» i arbeidsplassforskriften § 5-7 om sikkerhetsskilter som skal brukes

Arbeidstilsynet foreslår å fjerne skiltet som symboliserer «Område der eksplosiv atmosfære kan dannes» under punkt. 2.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Skiltet «Område der eksplosiv atmosfære kan dannes» er ved en inkurie oppstilt to ganger under pkt. 2, først sammen med de øvrige 18 skiltene, og deretter som en egen bildefil lenger ned.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Arbeidstilsynet foreslår at det nederste skiltet fjernes. Forslaget er av redaksjonell art.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget er av redaksjonell art og vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

2.1.4 Forslag om å innta skilt for hjertestarter/AED i arbeidsplassforskriften § 5-7

Arbeidstilsynet foreslår å innta skilt for hjertestarter/AED under punkt 4 om nødskilt. Hensikten er å bidra til lik utforming av skiltene, som følger øvrige nødskilts utforming i grønt og hvitt.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Arbeidsplassforskriften § 5-5 andre ledd bestemmer at symbolene som brukes ved utforming av sikkerhetsskilt «skal være mest mulig lik dem som er vist i § 5-7», og videre at «eventuelle mindre avvik skal ikke kunne føre til misforståelser». § 5-7 regulerer hvilke sikkerhetsskilt som skal benyttes, og under punkt 4 angis nødskilt. Bestemmelsen inneholder i dag ikke noe skilt for hjertestarter/AED.

Bestemmelsen isolert sett innebærer ikke noe påbud om bruk av skilt. Et eventuelt påbud om bruk av skilt fremkommer i så fall av regelverket for øvrig, men det finnes imidlertid ikke noe påbud om bruk av skilt for hjertestarter/AED.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Arbeidstilsynet foreslår at skilt for hjertestarter tas inn i § 5-7 under punkt 4 om nødskilt, slik at piktogrammet blir et veiledende utgangspunkt for de som har eller går til anskaffelse av hjertestarter, og som ønsker å installere nødskilt om hjertestarter, jf. § 5-5 andre ledd.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget antas ikke å innebære økonomiske eller administrative konsekvenser.

2.2. Kjemisk område

Forskrift om utførelse av arbeid

2.2.1. Forslag om å endre definisjonen av biologiske faktorer i § 1-4 om definisjoner

Hensikten med forslaget er å endre definisjonen av biologiske faktorer slik at den blir i samsvar med direktiv 2000/54/EC.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Dagens definisjon spesifiserer ikke at biologiske faktorer også inkluderer genmodifiserte mikroorganismer. Bestemmelsen samsvarer dermed ikke med direktiv 2000/54/EC om biologiske faktorer. I tillegg mangler forskrift om utførelse av arbeid definisjon på mikroorganismer og cellekulturer.

Definisjonen i direktivet lyder:

Article 2

Definitions

For the purpose of this Directive:

- a) 'biological agents' shall mean micro-organisms, including those which have been genetically modified, cell cultures and human endoparasites, which may be able to provoke any infection, allergy or toxicity;
- b) 'micro-organism' shall mean a microbiological entity, cellular or non-cellular, capable of replication or of transferring genetic material;
- c) 'cell culture' shall mean the in-vitro growth of cells derived from multicellular organisms.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Arbeidstilsynet foreslår å endre ordlyden i forskriften slik at den blir i samsvar med direktivet og slik at det presiseres at også genmodifiserte mikroorganismer omfattes av definisjonen. Forslaget innebærer ingen materielle endringer.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Arbeidstilsynet vurderer at endringen ikke vil få særlige økonomiske eller administrative konsekvenser verken for virksomhetene eller myndighetene.

2.2.2. Forslag om å endre § 4-5 bokstav a om opplæring i arbeid med asbest

Hensikten med forslaget er å presisere at opplæringen skal omhandle den uheldige kombinasjonseffekten av asbesteksponering og røyking.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Forskrift om utførelse av arbeid § 4-5 inneholder særskilte opplæringskrav for arbeidstakere som skal arbeide med asbest eller asbestholdig materiale. Bestemmelsen stiller krav om at det skal gis nødvendig opplæring og kunnskap for å sette arbeidstakere i stand til å arbeide sikkert med asbest.

Bestemmelsen stiller videre krav til opplæringens innhold. Opplæringen skal være lett forståelig og gi arbeidstakerne nødvendig kunnskap og ferdighet om forebygging og sikkerhet. Opplæringen skal omhandle asbestens egenskaper og helseeffekter, herunder faren ved røyking.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Arbeidstilsynet mener bestemmelsen i dag kan forstås slik at det skal gis opplæring om faren ved røyking isolert sett. Arbeidstilsynet foreslår derfor å tydeliggjøre bestemmelsen slik at det kommer klarere frem at opplæring også skal omhandle den uheldige kombinasjonen av asbesteksponering og røyking. Risikoen for utvikling av lungekreft øker betydelig hvis man røyker, sammenlignet med risikoen man utsettes for ved asbesteksponering alene.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Opplæringskravet gjelder kun for de arbeidstakere som skal arbeide med asbest, hvor virksomheten har fått tillatelse fra Arbeidstilsynet til å arbeide med asbest. I dag har 380 virksomheter fått slik tillatelse.

Arbeidstilsynet vurderer at endringen ikke vil få administrative eller økonomiske konsekvenser for virksomhetene. Det vises til at dagens bestemmelse allerede krever at den som gir opplæring i asbestarbeid skal ha kompetanse om asbest og farer ved røyking. Forslaget innebærer kun en presisering som ikke vil medføre endrede kompetansebehov for de som skal gi opplæringen.

2.2.3. Forslag om å oppheve § 4-8 om målinger av asbestfibre

Hensikten med forslaget er å oppheve bestemmelsen.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Forskrift om utførelse av arbeid § 4-8 regulerer krav til målinger av asbestfibre i luften på arbeidsplassen, når risikovurderingen viser at det er nødvendig for å sikre at grenseverdien overholdes. Bestemmelsen er en videreføring av § 17 i forskrift av 26. april 2005 om asbest.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Arbeidstilsynet mener bestemmelsen ikke lenger er nødvendig. Bestemmelsen var aktuell da det enda ikke var funnet erstatningsprodukter for alle typer asbestholdige produkter. Asbestholdige produkter var eksempelvis nødvendig som del av produksjonen i flere typer industri. Blant annet var bremsebånd med innhold av asbest tillatt brukt etter forbudet i 1985 og inntil det var funnet erstatningsprodukter. Det kunne da være hensiktsmessig å foreta regelmessige målinger for å overvåke arbeidsmiljøet.

I dag er ikke dette lenger en aktuell problemstilling. Dersom det påvises asbestfibre må kilden kartlegges og fjernes, eventuelt kan det gjøres midlertidige tiltak som forsegling eller liknende.

Grenseverdien det vises til i bestemmelsen er 0,1 fiber/cm³, det vil si maksimum gjennomsnittskonsentrasjon over åtte timer, og vil i praksis gjelde for arbeidsplasser der det arbeides med rivning, reparasjon og vedlikehold av asbest. Det er i dag etter vår vurdering ingen arbeidsplasser der det er behov for regelmessige målinger av asbest.

I forbindelse med rivning av asbest vil det ofte frigjøres mye asbestfibre og langt høyere konsentrasjoner enn 0,1 fiber/cm³, særlig ved innvendig sanering. Arbeidstakerne skal da bruke verneutstyr og det er ikke aktuelt å gjøre målinger. § 4-8 er derfor ikke lenger nødvendig og foreslås derfor fjernet.

Arbeidsgiver har fremdeles en plikt til å jevnlig måle forurensninger i arbeidsatmosfæren etter § 3-2. Bestemmelse pålegger videre at arbeidsgiver skal dokumentere at forurensningen i arbeidsatmosfæren er på et fullt forsvarlig nivå, jf. forskrift om tiltaks- og grenseverdier. Etter Arbeidstilsynets vurdering vil § 3-2 gi arbeidstakerne samme vern som i dag, selv om det ikke lenger skal foretas målinger etter § 4-8.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Arbeidstilsynet vurderer at forslaget ikke vil medføre økonomiske og administrative konsekvenser.

2.2.4. forslag om å oppheve § 4-9 om tiltak ved overskridelse av grenseverdi for asbestfibre

Hensikten med forslaget er å oppheve bestemmelsen.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

I forskrift om utførelse av arbeid § 4-9 er tiltak ved overskridelsen av grenseverdi for asbestfibre beskrevet. Bestemmelsen er en videreføring av § 18 i forskrift 26. april 2005 om asbest. Tilsvarende vurderinger som ligger til grunn for å oppheve § 4-8 vil også gjelde § 4-9.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

I likhet med § 4-8, vurderer Arbeidstilsynet at bestemmelsen ikke lengre er nødvendig lengere. Bestemmelsen er ment å regulere forhold på arbeidsplasser vi ikke lengre har. Arbeidstilsynet foreslår derfor å oppheve bestemmelsen.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Arbeidstilsynet vurderer at forslaget om å oppheve bestemmelsen ikke vil medføre økonomiske og administrative konsekvenser.

2.2.5. Forslag om å oppheve § 4-10 Sikkerhetsskilt om arbeid med asbest

Hensikten med forslaget er å oppheve bestemmelsens andre ledd.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Forskrift om utførelse av arbeid § 4-10 andre ledd oppstiller i dag krav om at arbeidsplasser hvor det arbeides med asbestholdig materiale skal være merket der grenseverdien i forskrift om tiltaks- og grenseverdier vedlegg 1 vil bli overskredet.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Arbeidstilsynet mener kravet ikke har noen praktisk betydning idet det i dag ikke utføres målinger som viser om grenseverdien i vedlegg 1 overskrides. I arbeidsoperasjoner hvor det forekommer høy asbesteksponering vil fokus være på å fjerne asbestkilden, og arbeidstakerne skal da være så godt beskyttet, blant annet ved bruk av verneutstyr, at målinger ikke har noen praktisk verdi. Arbeidstilsynet mener derfor bestemmelsens andre ledd er overflødig og bør oppheves.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Arbeidstilsynet vurderer at forslaget ikke medfører økonomiske eller administrative konsekvenser.

Forskrift om tiltaks- og grenseverdier

2.2.6. Forslag om å endre definisjonen av biologiske faktorer i § 1-7 Definisjoner – biologiske faktorer

Hensikten med forslaget er å endre definisjonen på biologiske faktorer slik at den samsvarer med direktiv 2000/54/EC og forslaget til definisjonen i forskrift om utførelse av arbeid § 1-4 punkt 8.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Definisjonen i § 1-7 er ikke i samsvar med direktiv 2000/54/EC. Definisjonen i forskrift om tiltaks- og grenseverdier spesifiserer ikke at biologiske faktorer også inkluderer genmodifiserte mikroorganismer. I tillegg mangler forskrift om tiltaks- og grenseverdier definisjon på mikroorganismer og cellekulturer.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Det foreslås å endre ordlyden i forskrift om tiltaks- og grenseverdier slik at det spesifiseres at også genmodifiserte mikroorganismer omfattes av definisjonen. Forslaget medfører at bestemmelsen blir i samsvar med direktivet og den foreslåtte definisjonen i forskrift om utførelse av arbeid. Forslaget innebærer ingen materielle endringer.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Arbeidstilsynet vurderer at endringen ikke vil få særlige økonomiske eller administrative konsekvenser verken for virksomhetene eller myndighetene.

2.2.7 Forslag om å endre tabell i vedlegg 1

Hensikten med forslaget er å endre tabellen slik at den samsvarer med karsinogendirektivet 2004/37/EC.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Endring av karsinogendirektivet 2004/37/EC (Carcinogen Mutagen Directive, CMD) innebærer at det reguleres nye bindende grenseverdier. Endringene er en del av EUs mål om å fastsette bindende grenseverdier for ca. 50 kreftfremkallende stoffer. Direktivendringene vil medføre behov for endringer i forskrift om tiltaks- og grenseverdier. Grenseverdier ved forurensning i arbeidsatmosfæren er gitt i vedlegg 1 til forskriften.

Det er foreslått tre endringer av karsinogendirektivet 2004/37/EC hvor EU-direktivet 2017/2398 er det første endringsdirektivet (CMD I). Endringene skal implementeres innen 17. januar 2020. Posisjonsnotat og Standard Sheet er sendt fra Arbeidstilsynet til Arbeids- og sosialdepartementet i februar 2018.

Første endringsdirektiv, CMD I medfører behov for endringer av totalt 14 stoffer. Norge har høyere grenseverdi for to av disse stoffene (2-nitropropan og o-toluidin), samme grenseverdi for ni stoffer og lavere grenseverdi for tre av stoffene på lista. I tillegg mangler etylendioksid anmerkning for hudopptak (H) og 1,2-propylenoksid har anmerkning H, hvilket ikke er foreslått i direktivet, se tabell.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Det foreslås å endre tabellen slik at denne samsvarer med kravene i direktivet. Endringsdirektivet 2017/2398/EU (CMD I) inneholder minimumskrav, slik at Norge kan ikke beholde grenseverdier som er høyere enn direktivet tilsier. Dette vil si at bindende grenseverdier for 2-nitropropan og o-toluidin må fastsettes etter direktivverdier, men at nåværende grenseverdier som er lavere beholdes bindende med anmerkning E. I tillegg betyr endringsdirektivet at manglende anmerkning for

hudopptak må innføres for etylenoksid. Anmerkningen for hudopptak på 1,2-propylenoksid beholdes selv om slik anmerkning ikke er foreslått i direktivet.

Når det gjelder overgangsordningene for trestøv og seksverdige kromforbindelser som inngår i direktivet, vil ikke de være gjeldende da Norge allerede har forskriftsfestede grenseverdier som er lavere eller lik de bindende grenseverdiene i direktivet.

Arbeidstilsynet har egen pågående høring med LO og NHO/Norsk Industri når det gjelder forslag til bindende grenseverdier med anmerkninger. Det vil bli gjennomført eget drøftingsmøte i april i år.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Arbeidstilsynet vurderer at forslaget ikke medfører noen økonomiske eller administrative konsekvenser.

2.3. Teknisk område

Forskrift om utførelse av arbeid

2.3.1. Forslag om å endre § 17-23 om at stige, som benyttes som atkomst til tak, avsats eller lignende, skal røge minst én meter over dette

Arbeidstilsynet foreslår å endre forskrift om utførelse av arbeid § 17-23, slik at bestemmelsen harmonerer bedre med kravene til bruk av stige som stilles i Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/104/EF av 16. september 2009 om minstekrav til helse og sikkerhet i forbindelse med arbeidstakernes bruk av arbeidsutstyr i arbeidet, vedlegg II nr. 4.2.2 andre setning.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Forskrift om utførelse av arbeid § 17-23 første setning gjennomfører direktiv 2009/104/EF vedlegg II nr. 4.2.2 andre setning i norsk rett.

Forskrift om utførelse av arbeid § 17-23 første setning lyder: «*Når stige benyttes som atkomst til tak, avsats eller liknende, skal stigen røge minst 1 meter over dette.*»

I direktiv 2009/104/EF fremgår det at: «*Ladders used for access must be long enough to protrude sufficiently beyond the access platform, unless other measures have been taken to ensure a firm handhold.*»

I motsetning til direktivet finnes det ingen unntak i forskriften for tilfeller hvor det ikke er praktisk mulig at stigen røger 1 meter over atkomstnivået, eller for tilfeller hvor det er iverksatt andre tiltak som gjør at arbeidstakerne kan holde seg fast under på- og avstigning.

Kravet om at stiger skal røge én meter over tak eller lignende er et godt innarbeidet krav i Norge og er å gjenfinne i ulike varianter oppgjennom årene. Nedenfor gjennomgås reguleringene tilbake til slutten av 1990-tallet.

Nåværende ordlyd i forskrift om utførelse av arbeid § 17-23 første setning kom ved forskrift om endring i forskrift om utførelse av arbeid av 26.06.2015 nr. 806. Før ikrafttredelse den 01.01.2016,

hadde bestemmelsen følgende ordlyd: «Hvis det ikke er etablert særlige tiltak som gjør at arbeidstakerne kan holde seg fast på en sikker måte, skal stigen være tilstrekkelig mye høyere enn atkomstnivåets høyde. En stige som brukes som atkomst til et tak eller en avsats, skal røge minst 1 m over taket eller avsatsen. Når en stige skal brukes som atkomst flere ganger, skal den alltid sikres i toppen.»

Kravet i dagens forskrift er en videreføring av forskrift av 26. juni 1998 nr. 608 om bruk av arbeidsutstyr kapittel VII A § 46 B nr. 4 første ledd andre setning: «Stige som brukes som atkomst til tak eller avsats, skal røge minst 1,0 m over dette.» I motsetning til dagens ordlyd gjaldt i tillegg følgende «Ved atkomst fra stige skal stigen være tilstrekkelig mye høyere enn atkomstnivåets høyde, med mindre det er iverksatt andre tiltak som gjør at arbeidstakerne kan holde seg fast på en sikker måte.» Sistnevnte fulgte av første setning.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Arbeidstilsynet mener at hverken dagens bestemmelse, eller tidligere bestemmelser, tar høyde for at det kan finnes situasjoner hvor det ikke vil være praktisk mulig at stigen røger 1 meter over av-/påstigningspunktet. I tillegg vet vi at det finnes produkter som sikrer at arbeidstakerne kan holde seg fast ved på- og avstigning uten at selve stigen røger over taket eller avsatsen.

Arbeidstilsynet har blant annet mottatt henvendelser fra produsenter med spørsmål om deres løsning med justerbar håndleder/-stang i toppen av stige tilfredsstillende én meterkravet, uten at selve stigen røger over tak eller lignende. Arbeidstilsynet mener at formålet må være, slik som med direktivet, at den som benytter stige skal ha noe å holde seg fast i ved overgangen til tak eller lignende. Arbeidstilsynet foreslår derfor at det inntas et unntak fra hovedregelen om at stigen skal røge 1 meter over atkomstnivåets høyde. Arbeidstilsynet mener bestemmelsen fortsatt vil stille tilfredsstillende krav til at det fysiske arbeidsmiljøet er forsvarlig ved bruk av stige til adkomst.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget vil ikke innebære økonomiske og administrative konsekvenser av betydning. Endringen vil ikke forandre utskifting av stiger anskaffet for å samsvare med én meterkravet i gjeldende forskrift.

2.3.2 Forslag om språklige endringer § 17-24

Arbeidstilsynet foreslår å erstatte ordet «atkomstvei» med «atkomst» i første ledd. Hensikten er å oppnå en konsistent begrepsbruk.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Første ledd første setning bestemmer at «Når arbeidsgiver har vurdert risikoen og finner det forsvarlig, kan en arbeidstaker bruke tau som atkomstvei og for å innta arbeidsstillinger». I § 17-24 andre ledd bokstav a brukes ordet «atkomst».

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Arbeidstilsynet foreslår å erstatte ordet «atkomstvei» med «atkomst» i første ledd for å oppnå en konsistent begrepsbruk i bestemmelsen, og for å tydeliggjøre at begrepene er ment å ha samme innhold. Dette vil også i større grad harmonere med bestemmelsens overskrift, samt bestemmelsene om bruk av stiger, jf. §§ 17-21 til 17-23 med kommentarer.

Bestemmelsen gjennomfører Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/104/EF av 16. september 2009 om minstekrav til helse og sikkerhet og helse i forbindelse med arbeidstakernes bruk av arbeidsutstyr i arbeidet (brukerdirektivet) vedlegg II nr. 4.1.3 og 4.4. En endring som foreslått vil være i tråd med kravene i direktivet.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget er av redaksjonell art og innebærer ingen materielle endringer. Forslaget vil derfor ikke ha noen økonomiske eller administrative konsekvenser.

2.3.3 Forslag om strukturelle og språklige endringer i § 21-4 om forholdsregler mot ras

Arbeidstilsynet foreslår strukturelle og språklige endringer i § 21-4 om forholdsregler mot ras. Hensikten er å oppnå en mer logisk oppbygging av bestemmelsen, bestående av en hovedregel med etterfølgende unntak.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Bakgrunnen for forslaget er at bestemmelsen har en noe uoversiktlig oppbygging og formuleringer.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Det strukturelle endringsforslaget går ut på at hovedregelen om at dypere grøfter enn 2,0 meter skal avstives, som i dag er plassert i tredje ledd, bør plasseres først i bestemmelsen. Det foreslås derfor å flytte denne delen av bestemmelsen opp som et nytt første ledd. Dette vil etter Arbeidstilsynets syn gi bestemmelsen en mer logisk oppbygging bestående av en hovedregel med etterfølgende unntak.

Arbeidstilsynet foreslår videre enkelte språklige endringer i dette leddet.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget innebærer ingen materielle endringer og vil derfor ikke ha noen økonomiske eller administrative konsekvenser.

2.3.4 Forslag om krav til vern mot detonerende forsagere og fallende stein i § 27-14

Arbeidstilsynet foreslår en ny bestemmelse i kapittel 27 om bergarbeid som stiller tydeligere krav til vern mot skade på grunn av detonerende forsagere eller fallende stein. Hensikten med bestemmelsen er å i større grad sikre maskinføreres sikkerhet ved bruk av gravemaskiner og annet mobilt arbeidsutstyr i områder hvor det foreligger eksplosjonsfare.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Arbeidstilsynet er kjent med flere ulykker hvor glasset i førerhytten på gravemaskiner og andre anleggsmaskiner er blitt knust som følge av steinsprut eller andre store påkjenninger som f.eks. eksplosjoner, og hvor arbeidstakere som sitter i førerhuset kommer til skade som følge av det kommer glass eller andre objekter flyvende inn i førerhytten.

Hovedregelen i arbeidsmiljøloven er at arbeidsmiljøet skal være fullt forsvarlig, jf. aml. § 4-1 første ledd. Aml. § 3-1 andre ledd bokstav c utdyper dette kravet og bestemmer at arbeidsgiver skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risikoforholdene i virksomheten, utarbeide planer og iverksette tiltak for å redusere risikoen. Disse bestemmelsene er av generell karakter og omfatter alle aktuelle risikoforhold.

Bruk av arbeidsutstyr som bl.a. gravemaskiner og andre anleggsmaskiner er nærmere regulert i forskrift om utførelse av arbeid. Forskriften kapittel 10 omhandler generelle krav til bruk av arbeidsutstyr og inneholder nærmere bestemmelser om krav til opplæring og tekniske krav til utstyr. Kapittel 11 omhandler krav til tilrettelegging for bruk av arbeidsutstyr og kapittel 19 inneholder krav til arbeid med mobilt arbeidsutstyr. De relevante bestemmelsene er hovedsakelig av generell karakter og inneholder ikke spesifikke krav til bergarbeid.

De spesifikke kravene knyttet til bergarbeid er nedfelt i kapittel 27 om bergarbeid. Bestemmelsene er langt på vei en videreføring av tidligere forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø ved bergarbeid av 30. juni 2005. Sistnevnte forskrift ble opphevet da forskrift om utførelse av arbeid trådte i kraft.

Forskrift om utførelse av arbeid § 27-16 første setning bestemmer at «Arbeidsgiver skal sørge for at ingen oppholder seg i faresonen under boring med bergborerigg for ort- og tunneldriving, og operatøren skal være tilstrekkelig vernet mot steinsprut». Arbeidstilsynet bemerker at denne bestemmelsen regulerer bruk av bergborerigg ved ort- og tunneldriving. Alt arbeid der det kan være risiko for steinsprut eller eksplosjonsfare pga. udetonert sprengstoff er derfor ikke omfattet. Dagens forskrift har dermed ingen tydelige bestemmelser som på generelt grunnlag omhandler risikoen for steinsprut eller eksplosjonsfare pga. udetonert sprengstoff ved bruk av gravemaskin og andre anleggsmaskiner.

Arbeidstilsynet er kjent med at det svenske Arbetsmiljöverket stiller detaljerte krav til berg- og gruvearbeid. Det vises i denne sammenheng til AFS 2010:1 Håndtering av steinblokker, knusing og mekanisk demolering av fjell § 42 som bestemmer at «Når hydrauliske hammere eller annet utstyr brukes til å knuse steinblokker eller fast fjell, skal det tas forholdsregler for å beskytte dem som arbeider mot støv og detonerende ladninger, samt for å hindre at de treffes av steinkast». Samme forskrift § 43 bestemmer at «Ved knusing av fjell skal man forebygge utvikling og spredning av støv». Videre bestemmer § 44 at «Det skal tas forholdsregler slik at den som arbeider på eller i nærheten av knuseverk beskyttes mot steinkast fra en detonerende salve».

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Arbeidstilsynet vurderer at det er nødvendige å foreslå endringer for å presisere hva som er nødvendige tiltak for å oppnå et fullt forsvarlig arbeidsmiljø for maskinførere som kan bli utsatt for skade som følge av detonerende forsagere og fallende stein.

For å oppfylle bestemmelsens krav om vern kan man eksempelvis benytte gjennomsliktig plastmateriale med passelig tykkelse på front- og sidevinduer. Metallgitter vil kunne beskytte mot

steiner, men ofte ikke beskytte mot at bakenforliggende rute knuses av trykkbølger med påfølgende splintring mot operatør. Normalt vil det ikke være behov for slik beskyttelse av fører på lastebiler, dumpere og lignende som brukes til transport av bergmasser. Arbeidstilsynet vil vurdere å utarbeide en kommentar til bestemmelsen som gir veiledning på hvordan man kan oppfylle kravet til vern og hvor langt dette kravet strekker seg.

Det er etter Arbeidstilsynets vurdering lite hensiktsmessig å ta inn et slikt krav i de mer generelle kravene til bruk av arbeidsutstyr da sikkerheten for førerne ved vanlig bruk av gravemaskiner blir ivaretatt gjennom konstruksjon av maskinene.

Et nytt krav om vern mot detonerende forsagere og fallende stein foreslås dermed tatt inn som en ny § 27-14. Nåværende § 27-14 blir dermed ny § 27-15 og følgende.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget innebærer at alle virksomheter som utfører arbeid i et område med eksplosjonsfare skal sikre at arbeidsutstyrets operatørplass er utstyrt med vern som beskytter fører mot skade på grunn av detonerende forsagere eller fallende stein. Dette vil typisk gjelde arbeid med gravemaskiner og andre anleggsmaskiner. Arbeidstilsynet legger til grunn at dette hovedsakelig gjelder virksomheter innen næringskode 42 anleggsvirksomhet og virksomheter innen næringskode 08 bryting og bergverksdrift. I 2019 er det registrert 1848 virksomheter med næringskode 42 anleggsvirksomhet, og 809 virksomheter med næringskode 08 bryting og bergverksdrift. Arbeidstilsynet har ikke tall på hvor mange av disse virksomhetene som utfører arbeid i et område med eksplosjonsfare.

En type vern vil være å installere knusesikkert glass i gravemaskinen eller anleggsmaskinen. Etter det Arbeidstilsynet kjenner til vil det koste ca. kr. 70.000,-. Arbeidstilsynet bemerker at kravet til vern også kan oppfylles på andre måter.

Arbeidstilsynet har ikke hatt noen særlig tilsynssatsning rettet mot bergverksindustri de senere år, og har derfor ikke grunnlag for å si noe om hvordan tilstanden faktisk er i bransjen.

Ettersom det allerede i dag er et overordnet krav om å iverksette tiltak for å redusere risiko for skader generelt, legger Arbeidstilsynet til grunn at mange virksomheter innenfor disse bransjene trolig allerede i dag har installert slikt vern.

Forslaget antas ikke å innebære administrative konsekvenser.

Forskrift om administrative ordninger

2.3.5 Forslag om å flytte kravet om årlig kontroll fra forskrift om administrative ordninger § 7-3 til produsentforskriften kapittel 4

Hensikten med forslaget er å sikre at det blir foretatt årlig kontroll av produktene, samt å sikre like forpliktelser for norske og utenlandske sertifiseringsorganer.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Forskrift av 6. desember 2011 nr. 1359 om konstruksjon, utforming og fremstilling av arbeidsutstyr og kjemikalier (produsentforskriften) kapittel 4 forskriftsfester en sertifikatordning for stiger, stillaser og konstruksjoner på tak og fasader med tilhørende bærende komponenter. Ordningen innebærer at

akkrediterte sertifiseringsorganer skal foreta prøving av de nevnte produkter og utstede et sertifikat som viser at produktet er i samsvar med kravene i produsentforskriften kapittel 4.

I henhold til forskrift av 6. desember 2011 nr. 1360 om administrative ordninger på arbeidsmiljølovens område (forskrift om administrative ordninger) § 7-3 tredje ledd skal sertifiseringsorganer «årlig kontrollere at et utvalg av produktets grunnleggende egenskaper og funksjonskrav samsvarer med sertifikatet». Sertifiseringsorganet skal videre kontrollere at «merking og bruks- og monteringsveiledning tilsvarer krav i produsentforskriften § 4-3 og § 4-4».

Kontrollen skal utføres «av det sertifiseringsorganet som har sertifisert produktet», jf. forskrift om administrative ordninger § 7-3 fjerde ledd første setning.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Forskrift om administrative ordninger § 7-3 stiller krav til sertifiseringsorgan som skal utstede sertifikat etter produsentforskriften kapittel 4, herunder krav om å årlig kontrollere produktet. Bestemmelsen vil ikke kunne anvendes overfor utenlandske sertifiseringsorganer. I praksis vil bestemmelsen derfor kun anvendes overfor norske sertifiseringsorganer. Forpliktelsene, herunder gjennomføring av årlig kontroll, vil dermed avhenge av om produktet er sertifisert av et norsk eller utenlandsk sertifiseringsorgan og om det utenlandske sertifiseringsorganet har kjennskap til kravene i forskrift om administrative ordninger § 7-3.

Arbeidstilsynet mener det bør stilles like krav for sertifisering av stillaser, stiger mv., uavhengig av om sertifiseringen er utført av norske eller utenlandske sertifiseringsorganer. Det vises i denne sammenheng til at produsentforskriften § 4-5 bestemmer at «samsvar med kravene i § 4-1 til 4-4 skal dokumenteres med et sertifikat utstedt av et sertifiseringsorgan innen EØS som er akkreditert for oppgaven». Arbeidstilsynet foreslår på bakgrunn av dette å flytte kravet til årlig kontroll fra forskrift om administrative ordninger § 7-3 tredje og fjerde ledd til produsentforskriften kapittel 4. Plikten til å gjennomføre årlig kontroll vil da ikke påhvile sertifiseringsorganene, men den sertifikatet er utstedt til etter produsentforskriften § 4-5. Dette vil typisk være produsent eller importør. Dette vil i større grad sikre at alle produkter som har sertifikat i henhold til produsentforskriften kapittel 4 blir underlagt årlig kontroll.

Når det gjelder § 7-3 fjerde ledd første punktum, som uttaler at «kontrollen skal utføres av det sertifiseringsorganet som har sertifisert produktet», kan det i dag forstås slik at norske sertifiseringsorganer selv må gjennomføre kontrollen. Arbeidstilsynet foreslår at produsenter, importører mv. skal sørge for at produkter underlegges årlig kontroll som utføres av det sertifiseringsorganet som utstedte sertifikatet eller et kompetent organ som har inngått avtale med sertifiseringsorganet som har utstedt sertifikatet.

Arbeidstilsynet foreslår at kravene knyttet til årlig kontroll inntas i en egen bestemmelse i produsentforskriften kapittel 4. Kravene foreslås inntas som en ny § 4-6. Nåværende § 4-6 blir § 4-7, osv.

Hva gjelder det resterende innholdet i forskrift om administrative ordninger § 7-3, vurderer Arbeidstilsynet at det er overflødig. Bestemmelsen foreslås derfor opphevet i sin helhet. Kravene i første og andre ledd følger allerede av produsentforskriften § 4-5. Krav om retting av avvik, jf. femte ledd, og tilbakekallelse av sertifikat, jf. sjette ledd, ivaretas ved at sertifiseringsorganet er akkreditert

i henhold til NS-EN ISO/IEC 17065 pkt. 4.1.2. Kommentarene til § 7-3 vil bli videreført i kommentarene til nåværende § 4-5 og ny § 4-6.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget vil ikke innebære noen økonomiske og administrative konsekvenser for sertifiseringsorganene eller andre markedsaktører.

Presiseringen om at kontrollen kan utføres av andre enn sertifiseringsorganet selv, vil være besparende for sertifiseringsorganet da bestemmelsen ikke lenger kan forstås slik at sertifiseringsorganet selv må reise til produksjonslandet eller få produktet fraktet til seg. Kostnadene vil dermed også bli mindre for produsenter, importør mv. av disse produktene.

Forslaget vil ikke innebære noen økonomiske og administrative konsekvenser for Arbeidstilsynet eller andre offentlige institusjoner.

2.4. Landbruk

2.4.1. Forslag om å tydeliggjøre kravet om setebelte og påbud om bruk av setebelte i traktor i forskrift om utførelse av arbeid § 19-4 Farer ved velting

Hensikten med forslaget er å regulere et tydelig krav om bruk av setebelte i traktor.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

I 2012 sendte Samferdselsdepartementet ut en bestilling til Vegdirektoratet med ønske om å nedsette en arbeidsgruppe som skulle vurdere et påbud om bruk av setebelte ved kjøring med traktor. Samferdselsdepartementet viste i oppdragsbrevet til at hele fem av ni traktorrelaterte dødsulykker i 2008 kunne fått et annet utfall dersom sjåføren hadde brukt setebelte. Fem av ulykkene skjedde ved utforkjøring fra offentlig veg og tre ved utforkjøring fra privat veg.

Arbeidsgruppen ble oppnevnt ved Samferdselsdepartementets brev av 5. januar 2012, og bestod av deltakere fra Landbruks- og matdepartementet, Arbeidstilsynet og Vegdirektoratet.

I 2016 sendte Vegdirektoratet inn arbeidsgruppens anbefaling til Samferdselsdepartementet, hvor det blant annet ble uttalt:

«Arbeidsgruppen anbefaler at det gjennomføres en høring der det foreslås et påbud om bruk av setebelte i traktor både på offentlig og privat veg med alminnelig trafikk med motorvogn, slik departementet har forslått, samt på veger og områder som ikke faller inn under «alminnelig ferdsel». Alternativt kan det foreslås et påbud på offentlig og privat veg med alminnelig trafikk med motorvogn.»

Arbeidsgruppens notat viser også til at: «Det har i løpet av dette arbeidet kommet klart frem at det er en stor usikkerhet blant førere av traktorer om hva reglene for bruk er i dag, og derfor også en dårlig etterlevelse av reglene. Det er mange som rett og slett ikke vet hvordan de skal forholde seg til bruk av setebelte i traktor».

I situasjoner med velt, påkjøring og steiling vil setebelte kunne ha stor betydning for sikkerheten. Statens vegvesen har gjennomført en undersøkelse i 2015 som viser at manglende bruk av sikkerhetsbelte har vært medvirkende til skadeomfanget i nesten 1/4 av dødsulykkene med traktor.

Arbeidstilsynet gjennomførte en spørreundersøkelse blant 1000 bønder i oktober 2018. Hele 43 prosent av bøndene oppga da at de aldri bruker setebelte i traktor når de kjører utenfor offentlig vei. Kun 17 prosent oppgir at de alltid bruker setebelte. Bøndene oppgir at de vanligste årsakene til at de ikke bruker belte, er at det ikke anses som nødvendig, at det er dårlig vane og at det er snakk om korte avstander.

Arbeidstilsynets kommunikasjons- og veiledningsarbeid i 2018 om setebeltebruk har forsøkt å løfte temaet på dagsorden. Det ble iverksatt en kampanje som blant annet bestod av diverse innlegg i sosiale media, deltakelse med egen temastand på messer og øvrig informasjonsarbeid hvor Arbeidstilsynet oppfordret til bruk av setebelte i traktor. Gjennom dette arbeidet ser vi at det fremdeles er et behov for et tydeligere regelverk og at det er et særlig behov for et tydelig krav til bruk av setebelte. Slik regelverket er utformet i dag er det opp til hver enkelt traktorsjåfør å vurdere i hvilke tilfeller man bør bruke setebelte utenfor offentlig vei.

Forskriften gjelder videre kun der traktor benyttes i virksomhet, og det er ikke noe krav om bruk av setebelte i traktor til privat bruk, såkalte «villa-traktorer». Hvis regelen om bruk av setebelte skal gjelde all bruk av traktor, både ved privat bruk og i virksomheter, må regelen også inn i Vegdirektoratets forskrifter. Vegdirektoratet har varslet at de vil starte arbeidet med regelverksendring på dette området i løpet av høsten 2019.

Arbeidstilsynet mener, i likhet med arbeidsgruppen, at å endre regelen i forskrift om utførelse av arbeid vil være den enkleste og sannsynligvis den raskeste måten å få et klart påbud om bruk av setebelte gjennomført. Kravet til bruk av setebelte vil da bli gjeldende for ansatte som benytter traktor som arbeidsutstyr i virksomheten uavhengig av hvor traktoren benyttes. Viktige hensyn bak å innta et påbud om bruk av setebelte vil være at setebeltepåbudet vil gjelde også utenfor veger og områder som ikke faller inn under «alminnelig ferdsel» som reguleres av Vegdirektoratets forskrifter, og at Arbeidstilsynet vil kunne føre tilsyn med etterlevelsen.

Arbeidstilsynet foreslår derfor å innta et påbud om bruk av setebelte i traktor i forskrift om utførelse av arbeid, uavhengig av eventuelle regelendringer i Vegdirektoratets forskrifter.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

I dagens forskrift om utførelse av arbeid § 19-4 fjerde ledd er det krav om at det skal finnes en fastspenningsanordning i traktorer. Kravet gjelder dersom det er fare for at en arbeidstaker som befinner seg på traktoren skal kunne bli knust mellom deler av traktoren og bakken ved velt.

Ettersom at bruk av traktor i de fleste tilfeller kan innebære en fare for velt, har Arbeidstilsynet praktisert og informert om at det som hovedregel skal være et belte tilgjengelig i traktorer. På bakgrunn av flere ulykker med traktorvelt, hvor det ikke ble benyttet belte, iverksatte Arbeidstilsynet flere kommunikasjonstiltak med formål om å få flere bønder til å bruke setebelte og dermed redusere skadeomfang ved ulykker. Tilbakemeldinger og våre egne undersøkelser viser at kommunikasjonstiltakene har fungert til en viss grad, men at dette alene ikke er tilstrekkelig for å få flere bønder til å bruke setebelte.

Arbeidstilsynet foreslår derfor å endre dagens bestemmelse og tydeliggjøre at traktorer skal være utstyrt med setebelte(r). Videre foreslås å innføre et påbud om å bruke belte når arbeidsutstyret brukes i virksomheten. Forskningsstudier¹ viser at setebelter begrenser skadeomfang, men skadeforebyggende effekt av setebeltet forutsetter ROPS (veltebøyle/førervern). Den beste effekten kan oppnås ved å bruke de to tiltakene sammen, noe som endringsforslaget legger opp til.

Arbeidstilsynet registrerer at det likevel vil kunne tenkes situasjoner hvor bruken av setebeltet vil være mer til ulempe enn til nytte og vurderer det som hensiktsmessig å åpne for noen unntak fra påbudet. For det første vil enkelte arbeidsoperasjoner hvor traktor benyttes vanskeliggjøres av at føreren bruker setebelte, uten at det er en reell fare for at traktoren vil velte. Arbeidstilsynet peker her på situasjoner hvor arbeidet krever at føreren med korte mellomrom må forlate sin plass. Videre er det ønskelig å unnta påbud om bruk i situasjoner hvor bruken av belte i seg selv vil medføre en økt risiko for skade. Typisk kan dette være hvor setebelte vanskeliggjør en rømning fra traktoren i en faresituasjon, eksempelvis hvor traktoren benyttes til kjøring over islagt vann. Det er også ønskelig å åpne for unntak i de tilfeller hvor setebelte vanskeliggjør en arbeidsoperasjon og hvor det fra et sikkerhetsperspektiv er åpenbart unødvendig. For eksempel ved rygging inne på gårdsplass.

Arbeidstilsynet vil utarbeide kommentarer hvor eksempler på unntak vil bli presisert.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

De økonomiske konsekvensene vil først og fremst knytte seg til en eventuell ettermontering av setebelte. Vi legger til grunn at et påbud om bruk av belte ikke utløse noen økonomiske konsekvenser for virksomhetene, men med noen få administrative konsekvenser ved at arbeidsgiver må oppdatere eventuelle interne rutiner for bruk av belte.

Arbeidstilsynet legger til grunn at de fleste bønder, som har ansatte og hvor de ansatte blir satt til å bruke traktor som arbeidsutstyr i virksomheten, allerede har setebelte i traktoren. Dette bygger på to forhold. For det første gjelder det allerede et krav i dag om at det skal være festeanordninger i traktorer hvor det er en fare for velt. Arbeidstilsynet legger til grunn at de fleste traktorer som benyttes i virksomheter på noen tidspunkt vil bli brukt i situasjoner der det er en fare for velt, og at det da er et krav om å montere fastspenningsinnretning. Videre vil de fleste traktorer som er produsert etter 1995 være produsert med et setebelte.

De foreslåtte regelendringene vil først og fremst få betydning for de som benytter eldre traktorer, eller bønder som ikke har vært klar over reglene vi har i dag.

I 2018 er det registrert 39 617² jordbruksforetak som har søkt om produksjon- eller avløsertilskudd. Arbeidstilsynet antar at de fleste av dagens virksomheter har traktorer av nyere dato, hvor det allerede er fastspenningsinnretning, og at endringen dermed vil få konsekvenser for et mindretall av de registrerte jordbruksforetak. Arbeidstilsynet har ingen oversikt over andre virksomheter som

¹ J Agric Saf Health. 2006 Feb;12(1):43-9. Seatbelt use during tractor overturns. Myers ML1, Cole HP, Westneat SC., Tractor rollover fatalities, analyzing accident scenario. Rondelli V1, Casazza C2, Martelli R2, A survey of tractors and rollover protective structures in Washington State. Spielholz P1, Sjoström T, Clark RE, Adams DA.

² <http://data.norge.no/data/landbruksdirektoratet/produksjons-og-avl%C3%B8sertilskudd-til-jordbruksforetak-%E2%80%93-s%C3%B8knadsomgang-2018>

benytter traktor i sin virksomhet, som vil omfattes av endringen. Vi viser også her til at endringen først og fremst vil få betydning for traktorer av eldre dato.

Arbeidstilsynet har undersøkt hva det vil koste å ettermontere setebelte i traktorer hos et utvalg av virksomheter som tilbyr slik montering. Hos de fleste av de vi undersøkte, vil ettermontering av setebelte koste rundt kr 2000.

3. Forslag til endringer i arbeidsmiljøforskriftene

3.1. Arbeidsplassforskriften

I forskrift av 6. desember 2011 nr. 135 om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler foreslås følgende endringer:

§ 2-13 andre ledd skal lyde:

Flukt- og rømningsveier samt nødutganger skal være utstyrt med nødlys tilstrekkelig til å dekke behovet i tilfelle svikt i den ordinære belysningen.

§ 5-6 nytt tredje ledd skal lyde:

Nødskilt skal være opplyst/belyst eller gjennomlyst.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

I § 5-7 nr. 2 andre ledd gjøres følgende endringer:

Det siste av de to skiltene «Område der eksplosiv atmosfære kan dannes» oppheves.

I § 5-7 nr. 4 andre ledd gjøres følgende endringer:

Skilt «Hjertestarter/AED» tas inn til slutt i opplistingen av skilt.

3.2. Forskrift om utførelse av arbeid

I forskrift av 6. desember 2011 nr. 1357 om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav foreslås følgende endringer:

§ 1-4 første ledd punkt 8) skal lyde:

Biologiske faktorer: mikroorganismer, inkludert de som har blitt genmodifisert, cellekulturer, humane endoparasitter og prioner som kan fremkalle infeksjoner, allergi eller giftvirkning hos mennesker.

Mikroorganismer: mikrobiologisk enhet, cellulær eller ikke-cellulær, som er i stand til replikasjon eller overførsel av genetisk materiale.

Cellekultur: resultatet av in vitro-dyrking av celler fra flercellede organismer.

§ 4-5 bokstav a) skal lyde:

asbestens egenskaper og helseeffekter, herunder faren ved kombinasjonen av røyking og asbesteksponering,

§ 4-8 Målinger av asbestfibre oppheves.

§ 4-9 Tiltak ved overskridelse av grenseverdi for asbestfibre oppheves.

§ 4-10 Sikkerhetsskilt om arbeid med asbest andre ledd oppheves.

§ 17-23 første setning skal lyde:

Stige som benyttes til atkomst skal rage 1 meter over atkomstnivået, med mindre det er iverksatt andre tiltak slik at arbeidstakerne kan holde seg fast på en sikker måte.

§ 17-24 første ledd første setning skal lyde:

Når arbeidsgiver har vurdert risikoen og finner det forsvarlig, kan en arbeidstaker bruke tau som atkomst og for å innta arbeidsstillinger.

§ 19-4 sjette skal lyde:

Traktor skal være utstyrt med setebelte(r) og typegodkjent førervern (førerhus eller verneramme) som beskytter føreren ved velt og steiling. Setebelte skal brukes under kjøring. Påbudet om bruk av setebelte gjelder likevel ikke under kjøring i lav hastighet der vedkommende med korte mellomrom må forlate sin plass, når bruken av setebeltet i seg selv medfører en økt risiko for skade, eller når det ellers er åpenbart unødvendig.

§ 21-4 første ledd skal lyde:

Arbeidsgiver skal sørge for at grøfter og sjakter med loddrette sider som er dypere enn 2,0 m avstives, med mindre det sørges for en annen form for personsikring.

Nåværende første og andre ledd blir nytt andre og tredje ledd.

Nåværende tredje ledd oppheves.

§ 27-14 skal lyde:

§ 27-14. Krav til vern mot detonerende forsagere og fallende stein

Operatørplasser på arbeidsutstyr for bergarbeid, f.eks. ved boring, rensking, bruk av hydrauliske hammere, knusing og lasting, skal være utstyrt med vern som beskytter fører mot skade på grunn av detonerende forsagere eller fallende stein, der det foreligger fare for det.

Nåværende § 27-14 blir ny § 27-15 flg.

3.3. Forskrift om tiltaks- og grenseverdier

I forskrift av 6. desember 2011 nr.1358 om tiltaksverdier og grenseverdier for fysiske og kjemiske faktorer i arbeidsmiljøet samt smitterisikogrupper for biologiske faktorer foreslås følgende endringer:

§ 1-7 bokstav a) skal lyde:

Biologiske faktorer: mikroorganismer, inkludert de som har blitt genmodifisert, cellekulturer, humane endoparasitter og prioner som kan fremkalle infeksjoner, allergi eller giftvirkning hos mennesker.

Mikroorganismer: mikrobiologisk enhet, cellulær eller ikke-cellulær, som er i stand til replikasjon eller overføring av genetisk materiale.

Cellekultur: resultatet av in vitro-dyrking av celler fra flercellede organismer.

Forskrift om tiltaks- og grenseverdier – vedlegg I skal lyde:

Stoffets navn	Norske grenseverdier				Direktiv 2017/2398/EU – CMD I Bindende grenseverdier				
	pp m	mg/ m ³	f/c m ³	Anmerkni ng	pp m	mg/m ³	f/c m ³	Anmerkni ng	Overgangsordn ing
Trestøv fra harde tresorter		1		K G Fotnote 19		2 Inhalerbar fraksjon			Bindende grenseverdi på 3 mg/m ³ fram til 17. januar 2023.

Krom (VI)-forbindelse		0,005		AK G 2010		0,005			Bindende grenseverdi på 0,010 mg/m ³ fram til 17. januar 2025. Bindende grenseverdi på 0,025 mg/m ³ for sveising- eller plasmaprosesser eller lignende arbeidsprosesser som danner røyk fram til 17. januar 2025.
Ildfaste keramiske fibre			0,1	K G 2007			0,3		
Respirabelt krystallinsk silika SiO ₂ α-kvarts		0,1		G Fotnote 7		0,1			Presisering: Respirabelt: 0,1 mg/m ³ Totalstøv: 0,3 mg/m ³
Benzen	1	3		GHK	1	3,25		skin	NB: Benzen er oppført, men ikke foreslått endret i CMD I, men er med i det tredje endringsdirektivet, CMD III.
Vinylklorid	1	3		GK	1	2,6			
Etylenoksid	1			K H G	1	1,8		skin	
1,2-propylenoksid	1	2		HAK G	1	2,4			
Akrylamid		0,003		HKM G		0,1		skin	
2-nitropropan	10	35		K G	5	18			
o-toluidin	1	4,5		HK G	0,5	0,1		skin	
1,3-butadien	1	2,2		K G	1	2,2			
Hydrazin	0,01	0,01		HAK G	0,01	0,013		skin	
Vinylbromid	1	4		K G	1	4,4			

Anmerkninger i tabell:

- A: Kjemikalier som skal betraktes som at de fremkaller allergi eller annen overfølsomhet i øynene eller luftveier, eller som skal betraktes som at de fremkaller allergi ved hudkontakt.
- G: EU har fastsatt en bindende grenseverdi for stoffet.
- H: Kjemikalier som kan tas opp gjennom huden.
- K: Kjemikalier som skal betraktes som kreftfremkallende.
- M: Kjemikalier som skal betraktes som mutagene.

Forklaringer:

Fotnote 7: Støv som inneholder α -kvarts, kristobalitt og/eller tridymitt vurderes ut fra summasjonsformel. Samtidig må verdiene for sjenerende støv overholdes.

Fotnote 19: Grenseverdien gjelder den delen av trestøvet som kan innåndes (inhalerbar fraksjon): dersom støv fra harde tresorter blandes med annet trestøv, skal grenseverdien gjelde for alt trestøv som finnes i blandingen.

3.4 Produsentforskriften

I forskrift av 6. desember 2011 nr.1359 om konstruksjon, utforming og fremstilling av arbeidsutstyr og kjemikalier foreslås følgende endringer:

§ 4-6 skal lyde:

§ 4-6. Kontroll

Produkt som har sertifikat i henhold til § 4-5 skal kontrolleres årlig. Kontrollen skal utføres av det sertifiseringsorganet som utstedte sertifikatet eller av et kompetent organ som i henhold til avtale med sertifiseringsorganet kan gjennomføre kontrollen på vegne av dette. Dersom sertifiseringsorganet har opphørt, kan et annet sertifiseringsorgan utføre kontrollen.

Kontrollen skal omfatte et utvalg av produktets grunnleggende egenskaper og funksjonskrav og disse skal kontrolleres opp mot opplysningene om produktet som er gitt i sertifikatet. Kontrollen skal også omfatte at merking og bruks- og monteringsveiledning tilsvarer krav i § 4-3 og § 4-4. Kontrollen skal dokumenteres skriftlig med en rapport.

§ 4-6 blir ny § 4-7 flg.

3.5 Forskrift om administrative ordninger

I forskrift av 6. desember 2011 nr. 1360 om administrative ordninger på arbeidsmiljølovens område foreslås følgende endringer:

§ 7-3 oppheves